

vota, & sunt reliquia quedam idolatria, secundum quam servabantur dies & menses; & peccant talia voventes, quia cum infidelibus etiam nec nomina debemus habere communia, secundum Hieronymum, 22. q. 88. 2. ad 3.

36 Papa habet plenariam potestiam dispensandi in omnibus votis dispensabilibus, alii vero participative, secundum quod Papa concedit eis, 22. q. 88. 12. ad 3.

37 Solus Papa potest dispensare in votis perpernis, ut in voto continentia, & religionis, & in voto crucis in subdilium terra sanctae, & in voto peregrinationis ad transverendum ad terram sanctam, alii vero praediti possunt dispensare in aliis votis, nisi Papa dispensationem sibi reservet, sicut in voto terra sanctae, & similibus, 22. q. 88. 12. ad 3. & q. 184. 6. c. n. & qu. 185. 4. c. f. & q. 189. 2. c.

38 Si praeditus dispensat fine apparenti causa in votis, dispensatio praediti non excusat voventem in manifestis a culpa, sicut si praeditus dispensaret cum aliquo super voto de ingressu religionis, nulla apparentia causa obstante, 22. q. 88. 12. ad 2.

39 Si causa dispensandi in voto sit apparent, vel dubia, potest fieri iudicio praediti dispensantis, vel communitatis votum, non autem iudicio proprio, quia ipse votens non gerit vicein Dei, nisi forte in causa, in quo id quod votavit, est manifeste illicitum, vel non posset opportune ad superiorum recurrere, 22. q. 88. 12. ad 2.

40 In voto continentia non est dispensandum propter periculum mortis corporalis, quia bonum continentia, etriam sine voto, est multo melius quam falsus corporis, & per alia remedia provideri potest, 22. q. 88. 11. ad 3.

41 In voto continentia & religionis, pro professionem solemnizato, etiam Papa non potest dispensare, licet quidam

juristi ignorantes contrarium dicunt, quia periculis humanis obviandum est per humana, & non per divina, 22. q. 88. 11. o. & qu. 186. 8. ad 3. & qu. 189. 8. ad 5.

42 Simplex votum erit dirimatum matrimonium contraheandum, contra eum tamen nullatenus tollit, suppli. q. 53. 1. o.

43 Votum sollempne ex sua natura non modo contraheendum,

sed & contra eum matrimonium tollit, cum per illo ho-

mo sibi corporis potestatem amiserit, Deo se ad perpetuum continentiam dedicando, sup. q. 53. 2. c.

1 Vox super Christum in baptismo, transfiguratione, & oratione fuit effectiva a deo Trinitate, sed representativa appropriatrix Patri, 3. q. 19. 8. ad 3.

2 Anima potest formare voces corporales, sicut unitas corporalis, non autem angelus, 1. q. 51. 3. ad 4.

3 Voces non significant species intelligibiles, sed significant ea que sibi formatae intellectus ad judicandum de rebus exterioribus, 1. q. 85. 1. ad 3.

1 Usura in evangelio metaphorice accipitur, scil. profectio per excellencia bonorum spiritualium, quam exigit Deus, volens ut in bonis acceperis ab eo semper proficiamus, quod est ad utilitatem nostram, & non eius, 22. q. 78. 1. ad 1.

2 Usura est pretium pecunia mutuata, vel cuiuscumque rei, cuius usus est consumptio, vel distractio eius, 22. q. 78. 1. c.

3 Accipere pretium pro principali utra pecunia, qui est distractio eius, est usura, non autem pro secundario usu eius, scil. ad ostentationem, vel in pigiis, sed in usi vatorum et converto, 22. q. 78. 1. c.

4 Usura secundum se est iniusta contra legem naturae, & peccatum mortale, quia idem bis venditur, vel venditur id quod non est, 22. q. 78. 1. o.

5 Theologi considerantes iniusti & injusti rationes, subtilius exponentes nomina hæc designantia, large extendent hanc

domini significationem ad incrementa quia provenient ex uso omnium rerum, per similem usum & rationem, & non tantum pecunia, 22. q. 78. 1. 2. o.

6 Significans primo nomen usura incrementum quod pariter pecunia ex usu suo; secundum autem etiam significat superabundantiam, quam pariter qualibet res ex usu suo, summa cum usu pecuniae, 22. quae, 78. 1. c.

7 Qod ab extraneis Iudei usurpari acciperent, non fuit consensu quasi licitum, sed permisum, ad majus malum vietandum, 12. q. 108. 1. ad 1. & 22. q. 78. 1. ad 2.

8 Mutyans potest exigere recompensationem eorum tantum, quæ pecunia non mensuratur, puta benevolentiam, & amorem eius cui mutuavit, vel aliquid huiusmodi, 22. q. 78. 2. o.

9 Et potest deducere in placu recompensationem damni, per quod subtrahitur sibi aliquid quod debet habere, hoc enim non est vendere usum pecuniae, sed damnum vitare, & potest esse, quod accipiens mutuum magis damnum eviter, quam dans incurrit; unde accipiens mutuum cum sua utilitate damnum alterius recompensat, 22. q. 78. 2. ad 1. & 3. c.

10 Recompensationem vero damni, quod consideratur in hoc, quod de pecunia non laetratur, non potest in pacum deducere, quia non debet vendere id quod nondum habet, & potest impedihi multipliciter in habendo, 22. quast. 78. 2. ad 1.

11 Nec quidquid de pecunia usuraria aliquis lucratuerit, quia id, quod de tali re est acquistum, non est fructus huiusmodi rei, sed humana industria, nisi forte per detentum talis rei alter sit damnatus, omitendo aliquid de bonis suis, tum enim lucras tenetur ad recompensationem documentum, 22. q. 78. 1. o.

12 Et tenetur mutuans compungere in fortē usum venia-

lem pignoris, 22. q. 78. 2. ad 8.

13 Sed non potest deducere in pacum, ut sibi remutetur, sed potest recipere mutuum sine obligatione, 22. quast. 78. 2. ad 4.

14 Et potest accipere munera gratis oblata, non autem cum pacto tacito vel expreto, 22. q. 78. 2. o.

15 Quicumque ergo ex mutuo ratione mutui sperat lucrum, peccat usura virtus, secundum autoritatem euangelii, sed non sic qui ex mutuo vitat dannum, ut si forte per detentum talis rei mutuatur alter si damnificatus, amittendo aliquid de bonis suis, tunc enim tenetur ad recompensationem nocimenti, sicut & tenens pecuniam ultra terminum tenetur restituere, non quidem rotum lucrum possibile, sed secundum astimationem, pensatis perculis, laboribus, & expensis, 22. quast. 62. 4. ad 1. & ad 2. & quast. 78. 1. ad 3. & 2. ad 1. & 3. corp.

16 Quia mutuum debet fieri gratis & sine spe lucri, quandoque in mutuo, vel ex mutuo intenditur spes lucri, tunc non caret virtus usura, sed sic non est in emptione, & venditione, nisi habeat rationem mutui; si enim aliquis carius uite vendere res suas, quam sit justum pretium, ut de pecunia solvenda emptorem expectet, manifeste usura committitur, quia huiusmodi expectatio pretii solvendi habet rationem mutui; unde quicquid ultra justum pretium pro huiusmodi expetatione existit, est quae si pretium mutui, quod pertinet ad rationem usura. Si militer etiam si aliquis emptor velit rem emere vilius quam sit justum pretium, eo quod pecuniam ante solvit, quam potest ei res tradi, est peccatum usura, quia etiam ista anticipatio solutionis pecuniae habet mutui rationem, cujus quoddam pretium est, quod diminuitur de justo pretio rei emptae; si vero aliquis de pa-

612 U S
sto pretio velit diminuere, ut pecuniam prius habeat, non peccat peccato usura, 22. qu. 78.2.ad 7

17 Potest autem excludi spes lucri ab intentione dantis mutuo, modo praedicto duplicitate, scilicet vel quando datus mutuo paratus est omni tempore accipere rem mutuatam, etiam ante illud tempus determinatum, quo res verisimiliter deberent esse cariores; & hoc modo spes lucri est per accidentem intendatur, non tam per se, quia non tollit rationem gratuitati a mutuo, vel quando datus mutuo, etiam tempus illud determinavit, in quo verosimiliter res plus valitatem erant propter solam damnum vitationem, tunc enim datum vitat, quando necessitati propriæ consulens, intendit conservare res suas sibi magis necessarias ad usum vitae, quas si tunc non haberet, oportenter eas alibi emere, & sic reportare dannum de gratia mutui facta proximo; & sic intendens in mutuando excusat ab omnibus vitiis usura, 22. qu. 62.4. ad 1. & ad 3.

18 In scriptura sacra quantum ad legem veterem condemnant dantes pecuniam ad usuram, & ideo contra legem divinam accipiunt utrumque, unde accipere usuras ab alienis non erat secundum intentionem legis, sed ex quadam permissione, propter prouerbiatum Iudeorum ad avaritiam, & ut magis pacifice fe haberent ad extrancas, a quibus lucrabantur, 12. qu. 105. 3. ad 3. & 22. 9.78.1.0.

19 Est etiam usura contra legem naturæ, quia in hoc finis conveniens secundum naturam actus humanæ vitae corruptitur: huic enim actu, qui est mutuando date, conveniens finis ostenditur naturaliter, scilicet finis communis societas, & fraternæ charitatis, in subveniendo proximorum necessitatibus, & ideo gratis fieri debet naturaliter. Quare quodcumque usurammodi actus fit propter spem

alicuius comodi, vel lucri, tunc ab eo tollitur finis, qui naturaliter competit ei, & fit contra naturam, quare iuri naturali repugnat: ideo non tantum fit injurium contra legem divinam, sed etiam contra ius naturale, 22. qu. 78.1.0.

20 Secundum theologiam usura condemnatur tanquam peccatum mortale, & grave, & aeterna morte dignum, 22. qu. 78.1.0.

21 Leges vero humanæ aliquando considerant iustitiam, prout est conservativa pacis exterioris inter homines; & ideo leges tales non puniunt, nisi quod hanc pacem defrui, aliquando etiam propter magis illustrantur lumine fidei, & iuris divini, considerant etiam iustitiam veram & interiorem, & sic etiam leges canonicae prohibent, & puniunt usuras, 22. qu. 67.2. ad 1.

22 Jus positivum tamen permitit usuras, non quidem ut iustias, sed ne communitas patiatur multas incommodeitates. Per usuras enim retinentur multa haereditates, & virtutum damna quamplurimæ; propter quod etiam leges humanæ can permitunt, & non puniunt, sicut puniunt & prohibent furta, & rapinam. Iustitiam tamen Imperator sanctas fanthones, five leges subiectæ ecclesiasticis instituit, sed præcipue in usuria & matrimonio, in quibus tota vita civilis veretur, 12. qu. 96.6. c. & 22. qu. 78.1. ad 4.

23 Quia omnis superabundantia usurarum est tanquam res aliena ipsi usurario inimicis possidenti, sequitur quod sit propria alterius, qui ipsa re privatus est & destitutus. Sed hoc est iustum secundum omnium iura, quod omnis restituta, idest quia quis ius iudicatus & privatus est contra iustitiam, restituatur. Restitutio enim semper respicit defititionem, & ideo secundum omnem iustitiam naturaliter usura restituenda sunt, sed

sed forte dicetur, quod illa defititio facta sit voluntarie, idest quia accipiens mutuum voluntarie videtur dare usuram mutuant, & etiam quia leges humanæ non puniunt, quia tamen injurias punire debent, quare non videtur esse contra iustitiam humanam; & ideo advertendum est, quod voluntas hominis aliquando respicit volitum propter se, & aliquando proper aliud. Quandō autem propter se, tunc si illud volitum sit simpliciter iustum, ac bonum, tunc voluntas est bona, & opus ex ea procedens est bonum. & iustum; si autem sit iustum & malum, tunc similes voluntas est mala, si vero respiciat volitum non propter se, sed propter aliud, sicut cum aliquis vult projicere merces in mare, ut sic evadat periculum, tuac est distinguendum, 12. q. 68.6.c.

24 Conditio, qua dicitur interesse, five danni recompensatio, & non spes lucri, potest excusare a vito usura, ut si quis mutuo deciderit gratias, usque ad terminum aliquem determinatum, in quo indiger sua pecunia pro aliqua necessitate, & multum non fuerit redditum ad prædictum terminum, potest mutuans repetere ultra fortem, quicquid danni incurrit propter defectum solutionis; & hoc modo potest etiam iustitior repetere usuras a debitor, quas per solvit creditori propter defectum debitoris, quia ibi patet ratio iustitiae, quia non spes lucri accipitur, sed pro recompensatione danni, 22. q. 78.2. ad 1. & 3.c.

25 Conditio qua sumitur tantum ex spontanea oblatione, excusat a vito usura, scilicet quando tam ex parte dantis, quam accipientis, gratis aliquid offertur, 22. q. 78.2.0.

26 Et hoc potest contingere quando illud, quod ultra fortem occidit, sit suum iure natura, sicut fructus pignorum pro dote uxoris, vel provisio ne filiorum; vel potest fieri

suum iure aequitatis, sicut res ipsa quæ impingatur, quantum secundum aequitatem erat illius qui fructus percipit, 22. q. 78.2.ad 6

27 In usuris non transferunt dominium, 22. qu. 78.3.c. ad 3

28 Non est restituendum nisi quod est alienum, & non sicut quare usura non fit in dominio possidentis, 22. qu. 78.3. c. ad 3

29 Cum una res simul habere duos dominos non valeat a se invicem diversos & aequales, & omnis usura restituenda sit secundum legem divinam ei a quo accepta est, sicut vero domino, sequitur quod restituens non habet verum eius dominium, & sic non erat translatum in accipientem usuram, 22. qu. 78.3. c. ad 3

30 Quæ movere possunt theologos, afferentes in usura non transferri dominium, sunt quædam auctoritates, & ex iis rationes consequentes, 22. qu. 78.3.c. ad 3

31 Per anticipationem ergo temporis aliquando generari potest vittum usura, sicut per dilatationem, vel prolongationem, 22. q. 68.2. ad 7

32 Licit accipere mutuo sub usuris ad bonum sui vel alterius, non autem licet inducere ad faciendum usuras, 22. q. 78.4.0.

33 Vendere autem carnis iusto propter dilatationem solutionis, vel emere vilius propter anticipationem, est usura, non autem e converso, 22. eu. 77. 1. ad 1. fin. & q. 78.2. ad 7

34 Et licet alias expensas licite factas, puta in portatione pannorum, possunt licite recuperare de eorum venditione, non tamen possunt recuperare usuras quas alii deaderant, cum hac fuerit iusta datio, & præfertum etiam cum dant, de usuras peccaverint, si induxerint, tanquam occasionem peccandi usurarum præbentes, cum etiam necessitas qua ponitur ab eis, ut scilicet mer-

catores honorabilis vivant, & maiores mercationes faciant, nisi sit talis necessitas, quia sufficiat ad excusandum peccatum prædictum, 22. qu. 28. 4.0.

35 Sed hic potest cadere exceptione utræ dupliciter, scilicet quando gratis & liberamente creditor hujusmodi superabundantiam tribuit debitori, & debitor non causa temporis accipit, vel quando creditor per damnum propriæ rei recompensat hujusmodi superabundantiam, ut quando non potest habere pecuniam sine alioquin ex propria alienatione & damno, ex qua solvat creditori quod petit ante terminum solutionis. Alias est casus usurarius, 22. quæst. 78. 3.c. ad 3.

36 Si venditor rem suam intendat vendere carius, non propter tempus tantum, sed tantum propter damnum quod sibi videt imminentem ex dilatatione perfolutionis recuperandæ, seu propter vexationem suam redimeadæ, quam probabiliter timet futuram fibi in repetitione debiti sui propter malitiam, vel importunitatem debitoris, tunc excusatatur a vitio usuræ, & fit aquitas estimationis in hujusmodi contractibus per recompensationem damni, vel quando probabiliter timetur haec in credentia accidere. Et tunc rectificatio hujusmodi intentionis appareat, quando venditor oparet potius non vendere talibus, quam vendere ad credentiam, & quando libente, daret aliis pro minori pretio incontinenti perfolendo, quam vendere ad credentiam talibus pro pretio majori, nisi venditor habeat rationem mutui, 22. qu. 78. 2. ad 1. & ad 7.

37 Uno autem modo credentia facit contractum usurarium, scilicet quando propter ipsam credentiam res venditur carius, quam valeat simpliciter, vel quam estet valitura probabiliter tempore solutionis, vel etiam si quantum

sit valitura verisimiliter, tamen ipse venditor alias res suas non venderet, nisi plus accepiter propter ipsam credentiam; & tunc venditio haber rationem mutui, 22. qu. 78. 2. ad 7.

38 De his autem quæ committuntur bona fidei aliorum ad lucrum, mihi videtur dicendum, quod aut commissio fit pecuniae, vel alterius rei, ita quod transfert in toto, vel in parte rei commissa in potestate eius cui committitur, aut ita fit commissio, quod non transeat dominium, sed remaneat tota res commissa in dominio committentis. Primo modo est vitium usuræ, eo quod sperat lucrum iam de re non sua, que jam erat translatæ per commisionem in dominium alterius. Et in hoc commissio assimilatur mutuo. Sed secundo modo potest sperari lucrum sine vitio usuræ; quia tunc commissa est pecunia, vel re alia, sicut servo, vel ministro, qui de re domini negotiator ad utilitatem domini fui. Et ideo committens potest sperare lucrum, sicut ex re sua. Et sic lucrum non accedit forti, nec possidetur sine iusto titulo, quia sicut rei propriæ partem recipit, non tamen partem numismatis ex summisimæ immedietate, sed partem ipsarum rerum, quæ per numismata sua sunt acquisiuta commutatione, 22. q. 78. 3. ad 2.

39 In toto, vel in parte ideo dictum est, quia si aliquis committit centum alioquin, ita quod medietatem ei mutuet, & aliæ medietatem suo retineat dominio, ita tamen quod de illis centum debeat negotiari ad lucrum ille cui committitur, dico quod hoc lucrum iam habet vitium usuræ propter hoc, quod non tantum ex re commissa speratur lucrum, sed etiam pariter ex re mutuaria & commissa, 22. q. 78. 2. ad 1. & ad 5.

40 Dare autem pecuniam mercatori, vel artifici permissum

dom societas, cum passio vel spe lucri, ita quod cum periculo ipsius committentis mercator de ea negotiator, vel artifex operari, licitum est, non autem in rautu, 22. q. 78. 1. ad 5.

41 Dans vero pecuniam usurario, ut usuras exerceat, vel ut copiosus exerceat, peccat; non autem si der pecuniam, ut tutius servetur, 22. quæst. 78. 4. ad 3.

42 Adhæc dicendum, quod in hujusmodi aliud est vitare datum, & aliud est sperare lucrum, quia primum licet, non autem secundum, 22. qu. 78. 3.c.

43 Quædam in consuetudinem deducta habentur pro justis legibus, quæ magis debent dici cornuptela permisæ, quam consuetudines approbatæ. Et hoc videmus in hac materia usurarum, secundum regiones & civitates diversas, quarum ad pupillorum & orphanorum tutelam. Unde dico, quod non possint pupilli, quando sciunt veritatem, retinere sperabundantias rerum suarum per usuram acquisitas, 22. qu. 10. 3. ad 2.

44 Usurarios tenetur restituere quicquid accepit de usuris & fructus, & interesse non autem quia lucratus est cum eis, etiam emendo possessiones; 22. q. 78. 3. o.

45 Lex divina jubet restitucionem usurarum fieri, sicut & rapinarum. Et voco legem divinam, quæ in canone sacre scripturae, & in decreto sanctorum patrum, & concilii continetur, quia usdivinus est, quod divinitus promulgatur, 22. quæst. 57. 1. 2. ad 3.

46 Debet tamen fieri hujusmodi restitutio usurarum cause, ne cum scandalio fiat personarum prædictarum, 22. qu. 62. 6. ad 2.

47 Ex præcepto etiam juris naturalis habemus, quod quemque vultus ut faciant vobis homines, & vos illis eadem faciat. Sed justa voluntate

dum

U S 625
vult spoliatus re propria per usuram, ut spoliator ei reficiat. Quare similiter spoliator debet iuste restituere spoliato, 12. q. 99. 1. ad 3.

48 Uxor etiæ non potest licite restituere usuras, nolente marito, & adhuc vivente, cum uxor non sit domina rem, sed tantum vir. Est ramen ad generationem conjunctoris viri in adiutorium, & in usum rerum. Quare sicut non potest alienare res viri, ipso non volente; ita nec aliena viri potest restituere, ipso nolente, 12. qu. 92. 1. c. princ. & q. 9. 8. a. b. a.

49 Si vero ut particeps suæ tantum lucri, aut fuit scienter aut ignoranter, si scienter, tunc iterum potest fieri iuste dupliciter, scilicet aut pro necessitate corporali, id est quando alias commode non potest inventire remedium vitæ, sicut accidit vaoperibus mendicantibus, & sic aliquando etiam per hoc possunt excusari filii, & filia in domo parentum usurariorum, qui alias nequeunt vitium sibi necessarium inventire, & similiiter uxor eadem necessitate potest excusari, 22. q. 32. 7. ad 3.

50 Fautores & defensores qui fovent usurarios & defendunt in exercitio fuerandi sicut aliquæ civitates, & aliqui principes fovent & defendunt hujusmodi, qui dicuntur Caerini, qui alias non andarent exercere hujusmodi astum fuerandi, tales fautores & defensores usurariorum in quantum hujusmodi fuat tantum, non tenentur ad restitucionem alioquin, nisi in quantum sunt participes lucri, scilicet quia propter hoc sunt fautores vel defensores, ut ab usurariis aliquam portionem recipiant: tamen in hoc etiam peccant contra Deum, etiam quantumcumque utilitatem regionis vel civitatis intendant, quia fovent peccatores in peccatis suis, 22. q. 70. 4. ad 3.

51 Nec est simile de illis, quorum auctoritate circa usurarios sit aliiquid, & de iis quæ

626 U S
sovent & defendant, & accipiunt ut auctores; quia illi sunt causa per se actus mali, isti vero non sunt causa ipsius actus mali, sed accidentium ipsi actui ad ejus conservacionem, & frudum ampliorem, 22.q.78.4.0

5. Sed majori iustitia restituenda sunt ablata, quam debita sunt solvenda, cum in hoc impleatur iustitia, tollens injuriam factam Deo & proximo; sed in solutione debitorum nulla tollitur iustitia, sed tantum solvitur iustitia, quare secundum hoc videntur prius restituenda ablata, quam solvenda debita; restitutio enim praeferunt etiam conventionem parentum, nisi in extrema necessitate, 22.q.11.3.ad 3. & q.32.7.ad 3. & q.60.5.ad 4. & q.62.5.ad 3.

5. Si unus sit dives, & alter pauper, & plus indigens his de quibus restituenda facienda est, & aequaliter sit clarum in utroque, adhuc prius pauperi potest restituere usuraram justificari, quam diviti, eo quod plus laetus est in ablatione sumptuum, & quia plus indiget, 22.q.31.3.ad 3. & q.32.7.ad 3. & q.40.5.ad 4. & q.62.5.ad 2.

5. Quod autem in lege scriptum est de duplo, quadruplo, & quintuplo, non habet locum in usuri; sed tantum in furtis vel rapinis, eo quod huiusmodi usura non defraudent bonum reipublicae sua ratione, sicut faciunt furti & rapinae, sed tantum corrumpeunt bonum personale, sive fraternal bonum, & hoc non inferendo malum, sed tantum non faciendo bene fratris debitum; & de his alias scriptis in septimo precepto decalogi diffusis, 22.q.uest.62.3.ad 2.

5. Si ergo aliquod lucrum provenient usurario ultra rem, & rei usum naturalem ex propria operatione & solertia ejus, in quo non est alias damnificatus, dico, sine praejudicio, quod non teretur restituere homini huiusmodi lucrum, 22.q.78.3.0

U T
1 Usus rationis quandoque totaliter auferitur, ex nimia passione, sicut ex amore vel ira infanies, & tunc talis passio, si a principio fuit voluntaria, & non naturalis, imputatur actus iad peccatum; quandoque vero passio non totaliter intercipit usum rationis, & tunc ratio potest passionem excludere, divertenda alias cogitationes, vel dolendo, vel impediendo, unde talis passio non totaliter excausat a peccato, si ratione eam prohibeat, 1.qn.63.3.c. ad 12.q.77.1.2.7.c. & q.78.2. ad 1.8. quast.80.3.ad 2. & 22.q.4.6.c.ad 3. & q.5.6. ad 1. & q.175.2.ad 2.

2 Usus pecuniae duplex, sc. ad fe. & ad aios; primus pertinet ad expensas seu sumptus, secundus vero ad dationes, 22.q.17.3.ad 3.

3 Usus pecuniae pertinens ad dationes duplex, sc. principalis, qui est distractio eius, pro quo nihil ultra potest accipi; & secundarius, sc. vel ad ostentationem, vel in pinguis, pro quo aliquid ultra potest accipi, 22.q.78.1.ad 6.

4 Nihil ultra valorem rei sperare debet manuus ex ufe rei mutuata, quia ratione substantiae transferunt motuum, & non ratione usus; sed aliter est in accommodatis & locatis ad usum, 22.q.uest.78.1.ad 6.

Ut sumitur dupliciter, sc. causaliter, & consecutively, 22.q.91.1.ad 2.

1 Ut large comprehendit sub se frui, 1.q.39.8.c

2 Importat applicationem rei ad aliquam operationem, quia etiam dicunt usus ejus, 12.q.16.1.2.3.c.

3 Est actus voluntatis, 12.q.16.1.c. & 0.17.1.c

4 Ut, est actus voluntatis ut primi moveant, ipsius intellectus autem ut dirigent, aliarum vero potentiarum ut exequuntur, 12.q.16.1.c. & q.17.1.c

5 Proprie est actus voluntatis ut principalis, non autem aliarum potentiarum, nisi in-

strumentaliter, 12.q.15.1.0

6 Uti aliquis dicitur dupliciter, scilicet ut forma, quae est principiam usus, & ut obiecto; & sic aliquis male uitior gratia & virtutibus, non autem prime modo, 12.q.55.4 ad 5. & 22.q.20.1.ad 2. & 2. q.80.4.ad 2.

7 Uti, est semper eorum, quae sunt ad finem, non autem ipsius finis, nisi in quantum referunt in fruitionem ejus, 12.q.16.2.0

8 In cultu Dei oportet nos ut quibusdam corporalibus affectibus, ut adoratione corporali, & hauiusmodi, non quidem propter Deum, sed propter nos, ut sc. eis tanquam quibusdam signis exterioribus, exitemur ad spirituales actus interioribus, 22.q.91.7.c. ad 1.

9 Uti peccato alterius ad bonum est licitum, quia Deus utitur omnibus peccatis ad aliquod bonum, sed non licet inducere aliquem ad peccatum, 22.q.78.4.c

10 Uti non convenit brutis, sed tantum rationalibus, 12.q.11.2.ad 4. & q.16.2.0

11 Uti est nobilis, quam frui quoad vim apprehensionem precedentem, sed est e converso quoad obiecta, quia frui importat motum appetitus in appetibilem absolute, ut vero in ordine ad alterum, 12.q.16.2.ad 1.

12 Uti ejus quod est ad finem, secundum quod est in consideratione rationis referenti illud in finem, est prius electione, sed est e converso secundum quod voluntas potentias executivas movet, 12.q.16.4.0

13 Utile dicitur dupliciter, sc. sicut via ad finem, ut meritum ad beatitudinem, & sicut pars ad totum, ut ministreria angelorum ad beatitudinem eorum, 12.q.62.9.ad 2.

14 Bonitas in ordine ad finem utilitas vocatur, 1.2. qu.7.2.ad 1

15 Utilia dicuntur quae sunt accommodata ad aliquem finem, & utilitas quandoque usus minoratur, 12.q.16.3.c

U T
4 Facere aliquid ad utilitatem communem, quod nulli nocet, est licitum cuilibet personae private, non autem si nocet, nisi ex auctoritate publica, 22.q.64.3.ad 3.

5 Dispensations spiritualium principialium ordinantur ad utilitatem communem, 22.

q.63.2.c

6 Exhibitio eorum, quae sunt ad finem, non autem ipsius finis, nisi in quantum referunt in fruitionem ejus, 12.q.16.2.0

7 In cultu Dei oportet nos ut quibusdam corporalibus affectibus, ut adoratione corporali, & hauiusmodi, non quidem propter utilitatem ejus, sed propter gloriam ejus, & propter utilitatem nostram, 22.q.81.6.ad 2. & 7.c

8 Vulpes est naturaliter dolosa, sed hoc non est ei malum,

1.q.63.4.ad 2

9 Vultur significat eos, qui mortes & fediones hominum affectant, ut inde lucentur,

12.q.102.6.ad 1

10 Uxorem in lege Moysis licet ex dispensatione Dei dimittere, licet communis tenetur quod non, sed quod permittebatur ut minus malum, quam uxoricidium, ad quod prout erant Iudei, nec puniebantur temporaliter, 12.q.105.4.ad 8

11 Causa repudiij scribantur in libello in generali tantum, non quidem ut justitia apparcat, sed ut habeat licentiam nubendi alteri, secundum Josephum, vel ut ex mora, & ex consilio scribarum impeditur, secundum August., 12.q.107.2.ad 2

12 Non licet viro propria auctoritate sine reatu penae aeternae occidere uxorem adulteram, potest tamen zelo justitia eam judicialiter accusare, ut in eam animadveratur, suppl. q.60.1.c

13 Vir qui uxorem occiderit, aliam ex statuto Ecclesie dicens non potest, nisi id fibi ab Ecclesie permisum fuerit vietanda fornicationis causa; & vere fine tali dispensatione matrimonium contraxerit, non dirimet, nisi eam, cum quis prius moechabatur, duxerit, suppl. q.60.2.c

Zacharias petens signum ab Angelo peccavit per incredulitatem , propter quam punitus fuit , 22. quæst. 97. 3. ad 3.

Zachaeus non tenebatur redere quadruplum , sed hoc dixit volens supererogare , 22. q. 62. 3. ad 2.

Zelotypia oritur ex amore non patiente confortum in re amata . 12. q. 28. 4. c

i Zelos est amor intensus , non patiens confortum in re amata , 22. q. 28. 4. o

a Tripex , sc. conjugis , in-

Z Evidia , & amicitia , sc. Dei , & proximi , 12. q. 28. 4. o

3 Zelus , nemesis , invidia , & misericordia pertinent ad idem genus passionum , vel ad trifitiam de bonis , vel malis proximi , sed divertimode , 22. q. 36. 3. c

4 Zelus circa bona honesta est laudabilis , sed circa temporalia et cum peccato , licet aliquando sit fine peccato , 22. q. 36. 3. o

5 Invidia sumitur aliquando pro zelo , 22. q. 36. 2. ad 1

6 Contentio & zelus sunt tantum in carnibus hominibus , & tantum circa bona corporalia , 12. q. 28. 4. ad 2

FINIS TERTII INDICIS.

INDEX QUARTUS

Locos , seu Doctrinas ad explicandas Epistolæ , & Euangelia Dominicarum , & Festorum totius anni , juxta ordinem Missalis Romani novissime emendati , complectens .

Prior numerus partem : posterior questionem indicat.

PROPRIUM DE TEMPORE.

Dominica prima Adventus , Epist. Scientes quia bona est . Rom. 13. a n. 1. ad 14

CUM credimus) De fide ,

22. qu. 1. & seq. An credere sit necessarium ad salutem ,

22. quæst. 1. a. 3. o. An credibilia

sint per certos articulos di-

tinguenda , 22. quæst. 1. art. 6.

An hi articuli fidei conveni-

enter enumerentur , 22. q. 1. art. 8.

ii Aa convenienter in symbolo

fidei ponantur , ubi sup. art. 9.

Fide credenda esse quæ nobis

sunt euangelizata , & a Con-

ciliis , atque Pontifice defini-

ta , 22. q. 1. 9. 10. & q. 5. 3

Nox præcessit) De veteri ,

& nova lege , 12. q. 107

Non in comedientibus , &

ebrietatis) De gula , 22. q.

148. De ebrietate , 22. quæst.

105.

Non in cubilibus . & impu-

dicitiis) De castitate , 22. q.

151. De luxuria , 22. q. 150

In contentione , & emula-

tione) De discordia , 22. qu.

37. De contentione , 22. qu. 38.

De inuidia , 22. q. 36

Indumenti Domini Iesum)

Quomodo quis dicatur induc-

re Christum , 3. quæst. 69. , 9.

ad 1

Euang. Erunt signa in sole .

Luc. 21. a n. 25. ad 34

Erunt signa in Sole) De si-

gnis quæ præcedent iudicium ,

suppl. qu. 73. Quomodo Sol ,

& Luna , & Stellaræ dicuntur

non dare lumen suum , suppl.

q. 73. 20

Nam virtutes celorum mo-
vebantur) Quomodo virtutes
celorum Domino veniente
commovebuntur , suppl. q. 73.
3. o

Filium hominis venientem)

De iudicio generali , suppl. q.

88. 89. & 90. & 3. q. 59. 5. De po-

testate judicaria , 1. qu. 59. An

judicaria potestas sit specia-

lier attribuenda Christo , 3.

q. 59. 1. An haec se extendat ad

omnes res humanas & angelici-
cas , 3. q. 59. 4. & 6

Cum potestate magna) An

reprobi videntes hanc potesta-

tem cognoscere eum esse De-

um , suppl. q. 90. 3. Vide Euang-

eliūm in sic Palmarum .

Dominica secunda Adventus , Epist. Quæcumque scripta

sunt , Rom. 5. a n. 4. ad 14

Quæcumque scripta sunt)

De necessitate sacre Scriptu-

rae , eisque natura , qualita-

te , atque sensu , 1. q. 1. 0

An Scriptura facera ex omni

sua parte sit vera , 22. q. 110.

3. ad 1

Sapere in alterutrum) De

discordia fugienda , 22. qu. 17.

Christum Iesum ministriani

fuisse circumcisus) An Chri-

stus soli iudeis , & non genti-

tibus debuerit predicare , 3. q.

43. 1. 2. 0

Gentes autem super miseri-

cordia honorare Deum) An

ergo converto Judæorum sit

attribuenda tantum misericordia ,

& veritati , gentium autem

soli misericordia Dei , 1. qu.

21. 4. ad 2

D d 3 Euang.